

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Péterfia-utca 977.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félvre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. Mikor lesz az, hogy az állam érdekeinek biztosítása mellett, a vallásos nyugalom és béke nem zavartatik meg? Nagy Sándor. — Iskolaügy. A vallásos oktatás célja, jelentősége és főbb elvei bibliai alapon. Jámbor Lajos. — Közügyein k. Két jézuita missionárius viselt dolgai, s egy kis hírlapi vita. Virág Mihály. — Levél a szerkesztőhöz. Mezey Imre. — Irodalom. — Különnéfélek.

Mikor lesz az, hogy az állam érdekeinek biztosítása mellett, a vallásos nyugalom és béke nem zavartatik meg?

Az egy haza határain belül élő hitfelekezetek közt, az állam érdekeinek biztosítása mellett, csak akkor nem zavartatik meg a nyugalom és béke, ha a hitfelekezetek tagjai, mint hazafiak, helyesen fogják fel a hazaszeretetet.

A helyesen felfogott hazaszeretet zászlóján csak ez lehet felírva: „A Haza minden előtt!” . . . Miből önként következik, hogy tehát helytelenül fogja fel a hazaszeretetet az, a ki azt hiszi, hogy egyházának (hitfelekezetének) örök életet ígért Isten, de hazájának nem; a ki hirdeti, hogy hazája elveszhet, de vallása megmarad mindörökké! . . . Miből önként következik, hogy a helyesen felfogott hazaszeretet nem állhat gyűlölködő versengésében, viszálykodásában a különböző hitfelekezeteknek. Hiszen mikor egymást emésztik ezek, tulajdonképpen a haza erejét fogyasztják. A haza boldogsága, nagysága, ereje és dicsősége csak a hazafiak helyesen felfogott honszeretében áll és csak az által biztosítható. Helytelenül felfogott hazaszeretet mellett hiába hirdetjük: békesség! békesség!! . . . mert ugyan nincsen (nem is lesz, de nem is lehet) békesség! . . .

Ott, a hol a haza csak azt kéri a hitnek zászlója alatt harczoló fiaitól: „Adjátok fel, fiaim! azt az í-t (homoiusion és homouision)“ . . . s ők így felelnek vissza: „Sátán ne kísérts, mink igaz hitünkért ott vérezünk, hol

Isten rendelé!” . . . nem lehet sem boldog, sem nagy, sem erős, sem dicsó a haza, — ott nem lehet vallásos nyugalom és béke.

Már pedig a hitfelekezetek közti áldatlan harcz és küzdelem mindaddig zavarni fogja hazánk békéjét, akadályozni fogja a honfiak egyetértését, megmételtyezi azoknak hazaszeretetét, míg hitfelekezeti kiskirályok, hitelvekre (dogmákra) támaszkodó politikai hatalmasságok lesznek, a kik döntő befolyást gyakorolnak úgy a törvényhozás, mint a közigazgatás és igazságszolgáltatás nagyfontosságú minden kérdéseiben; — egyszóval: míg fennáll a hierarchia.

Király vagy-é te? . . . kérdezte az első nagypénteken hitünk nagy Fejedelmét, az Ur Jézus Krisztust, a bírői székből ülő Pilátus . . . Az vagyok! — felelé ő, de az én országom nem e világból való. Az a Krisztus felelt így, a kiról azok a mi hazánk határain belül versengő, egymást emésztő, engesztelhetetlenül gyűlölő hitfelekezetek magukat keresztényeknek nevezik. Hitfelekezeteket mondok, mert a nemzetiségi színezetű gyűlölet talaja hazánkban tulajdonképpen sohasem a nyelv, hanem valóban és igazán a hitvallás volt mindig.

Ugy vagyok meggyőződve, hogy a különböző nyelvű nemzetiségeket, még a különleges nyelvkérdés harczában is, — sohasem a nyelv, hanem mindenkor a hitvallás őrei, . . . a pátriarchák vezették; azok vezetik ma is, Isten nevében, Isten nagyobb dicsőségére . . . de a magyar haza végzetessé válható romlására. Avagy nem mindenkor ezek állottak-é a nemzetiségek élén, nem ezek tüzelték-é a haza elleni harczra ennek fiait?! . . . így biztatván őket:

„Fiaim!
Nem az szeret, ki a testnek hizeig,
De a ki a lelket vezérli vissza,
Ha kell kard élén, vagy lángon keresztül
Ahoz, ki mondá: Nem békét, de harczot

Hozok a földre — E gonosz hitűek
A szentháromság rejtelmes tanában
A homousiont hirdetik,
Míg az egyház a homousiont
Alapította meg a hit czikkül“.

Csak az elfogultság s a vallási rajongás nem látja be tehát, hogy mindaddig nem fognak a magyar haza különböző hitvallású, nyelvű és nemzetiségű fiait egyetértésben, békeességben és a hazáért élni, . . . mindaddig nem fogják ezek egymást tettetés és képmutatás nélkül szeretni, míg a szeretet vallásának apostolai olyan pátriárhák, érsekek és püspökök lesznek, a kiknek országuk nemcsak hogy e világból való, hanem a kik ebben az országban uralkodói nagy hatalommal, fejedelmi méltósággal bírnak; . . . szóval, míg ők földi hatalmasságok, kiskirályok, papi fejedelmek lesznek.

Ám legyenek a különböző hitfelekezeteknek püspökeik, érsekeik, pátriárhák, sőt ám legyen primás is. Ehhez nekem nincs semmi közöm. De ahhoz már igenis van, hogy mindezek csak az egyháznak legyenek fejei, de politikai kiváltságos jogokkal ne bírjanak. Legyenek egyházfők, a Krisztus hű vitézei, de ne legyenek ám hadvezérek . . . ne bírjanak több politikai joggal, mint a menyével bármely választó polgár bír a magyar haza határain belül! . . .

Lám, hiszen 1526-ban még hadvezérek is voltak a római kath. érsekek. És vajjon nem volt-e igaz, nem volt-e jogos a költő honfi fájdalma, mikor e miatt így kesergett volt:

„Tomori, büszke vezér! mért hagytad el érseki széked? . . . Most nem hullna hazánk dísze, virága veled!“ . . .

Ezóta nem is hadvezér már még a hercegprimás sem. Vajjon van-e ebben, e miatt kára a magyar hazának? Nincs! . . . bizonyára nincs legkisebb kára is! . . . Épen így nem lenne kára a hazának abban sem, ha az egyházak fejei nem bírnának jövőre világi, politikai kiváltságos, uralkodói jogokkal; ha a hierárhák és pátriárhák jövőre csak a hazáért és nem a haza felett fognának uralkodni.

Az a khinai kőfal, a melyet az egymással soha össze nem egyeztethető hitcikkelyek vonnak és vontak eleitől fogva egyesek és egyesek, családok és családok, népek és népek, országok és országok közé, — mindaddig nem rontható le, míg az egyház fejei politikai jog- és hatáskörrel, országlási előjogokkal lesznek felruházva.

Tudományos meggyőződése, jog- és igazságérzete lehet egy és ugyanaz az egy haza határain belül élő nemzetiségeknek, hitfelekezeteknek, sőt az összes emberiségnek is, — de hite nem volt s nem is lesz egy soha . . . soha! Így tehát a hitnek fegyvereivel, hitcikkelyek zászlója alatt harcoló egyházfők, politikai kiváltságos uralkodói jogok

birtokában, egységre (a mi pedig az erőnek legbiztosabb forrása), egyetértésre (a mi nélkül szeretet nem is képzelhető, a mi nélkül nyugalomról, békéről szó sem lehet) nem fogják vezérelni a különböző nyelvű és hitfelekezetű honfiakat, — hanem igenis vezérelhetik . . . és óh hányszor vezérelték már irtó harcra egymás ellen az egy haza testvér-nemzeteit és kivált az egy haza határain belül élő hitfelekezeteket! . . .

Ha hitcikkelyek alapján, dogmákra támaszkodva kíván a hierarchia országos törvényeket nemcsak alkotni, hanem megsemmisíteni is, — akkor miért üldözik oly igen épen a hierarchák a nazarénusokat, a kik — szinte úgy mint ők — dogmára támaszkodnak akkor, mikor nem akarnak fegyvert fogni a haza védelmére? . . . Azért úgy-e bár, mert ezen a ponton az üldözök is vallják s érvényre is akarják juttatni a legmagasztosabb elvet és igazságot: „A Haza minden előtt!“ . . . Miért nem vallják, miért nem akarják érvényre juttatni ezt akkor is, mikor épen a haza határain belül élő hitfelekezetek nyugalomát, békéjét, az állam érdekeinek garantírozása mellett biztosító törvény ellen láznak fel? . . .

És hol van a logika, a következetesség ezen fellázadásban?!

Az a törvény 1868-ban hozatott (t. i. az 53. t. cz.), és pedig a római kath. főpápok és papi fejedelmek hozzájárulásával, s 20 éven át egyetlen római kath. pap sem találta azt dogmába ütközőnek. Ma meg kivétel nélkül mindannyian dogmába ütközőnek vallják azt az ártatlan törvénycikket. Miért van ez így? . . . Vallják meg őszintén, hogy nem azért, mert a római kath. al- és főpapság nem tanulta volna és nem tudná a logikát, — hanem azért, mert a római kath. papság nem a magyar törvényhozást (alsó- felsőház és király) tartja legfőbbnek, hanem a római pápát. A hierarchia egyháza nyilván tanítja és hirdeti: „nem embernek, hanem Istennek kell engedelmeskedni!“ . . . S vajjon kit ért ő az Isten alatt? — bizonyára nem az egy élő igaz Istent, hanem érti a papi kiváltságos uralkodói jogokat, a legfőbb esetekben pedig a római pápát; — mert náluk az egyház tulajdonképpen annyi, mint: pap, sőt egy vonással és egy betűvel több, t. i. pápa . . . Míg fennáll a papirend: az egyház (papi uralom = pápa) állam lesz Magyarországon mindig az államban, sőt hatalmasabb lesz itt az egyház magánál az államnál is!

Mikor az a törvény alkottatott, a mely ellen 1890 óta lázong a római kath. papság, akkor nem találta azt a törvényt dogmába ütközőnek a Vatikán, — de mikor Magyarország kultuszminisztere szétküldte azon rendeletét, melylyel ezen törvény végrehajtását akarta eszközölni, nem az alpapság találta azt dogmába ütközőnek, hanem a Vatikán fogta rá, hogy az dogmába ütközik . . . s felelhetett-e erre a magyar klérus mással, mint „Ámen“-nel . . . és csakugyan azzal felelt, a tiszta ész és a józan következtetés egyenes megsértésével is. És a Vatikán vajjon miért nem gondolkozott úgy 1868-ban, mint 1890-ben? . . . Azért, mert még 1868-ban nem volt, de 1890-ben már megvolt a hármasszövetség! . . . Bizonyára: hinc illae lacrimae . . .

Mi ebből a tanulság? Az, hogy Magyarországon mindaddig nem lesz, nem lehet a vallásos nyugalom és béke, az állam érdekeinek biztosítása mellett, zavartalan, míg a régi elvesztett világi hatalmát és birtokait minden áron visszasze-

rezni akaró és törekvő római pápa, világi országos ügyekben, sőt a törvényhozásban is befolyásolja itt a római kath. főpápok; vagyis míg az egyházi hatalmasságok a világi uralom megaslatáról végképen le nem szoríttatnak.

Míg ez meg nem történik, pápai engedély nélkül még imádkozni sem szabad Magyarországon a római kath. templomokban a legelső magyar emberért, a királyért, ha azt rendeli a pápa, hogy csak a császárért kell ezekben imádkozni; — és nem lehet imádkozni a mi édes magyar hazánkért sem, ha azt parancsolja Ő szentsége, hogy Ausztriáért imádkozzanak. Nekünk csak egy hazát adott végzetünk . . . s ha ez az egy elvész: „A nagy világon e kívül nincsen számunkra hely!” . . . Ne, óh ne tanuljon azért a magyar klérus hazaszeretetet és törvénytiszteletet a Vatikántól, mely — csak hogy visszanyerje régi világi birtokait — kész darabokra szaggatni, tehát megsemmisíteni saját egységes hazáját, kész izgatni hazája legüdvösebb törvényei és legalkotmányosabb királya ellen is! . . .

Egységre, egyetértésre tudományos meggyőződés, tiszta igazság- és jogérzet vezérelhetnek csak. Ezek egyházi és világi rendet nem ismernek, hanem ismerik egyedül a rendet, . . . és pedig ismerik azt a rendet, mely éltető lelke mindennek, mely mellett egyház és állam nem úgy állanak szemben, mint nyílt ellenségek, hanem mint szerető ikertestvérek.

Míg az egyházi rend, mint világi politikai hatalom fog fennállni Magyarországon, nem lehet a magyar állam jogállama; nem lesz a mi hazánk igazsága hazája; nem lesz a haza minden ő fiainak imádozott haza; . . . szóval nem lesz a haza az az „egy ház”, a melynek falain belül békességben, testvéri szeretetben lehetnek együtt az egyházak (hitfelekezettek) s a különféle nyelvű és nemzetiségű hazafiak; nincs biztosítva a vallásos nyugalom és béke, az állam érdekeinek garantizálása mellett.

És míg ilyen „egy ház” nem lesz a haza . . . addig nem fognak ennek fiai azon zászló alatt együtt érezni, együtt lelkesülni, együtt harcolni, melyre ez vagyon felírva: „A Haza minden előtt!” . . .

Dixi et salvavi animam meam!!! . . .

Ágya, 1892. nov. 30.

Nagy Sándor,
evang. reform. lelkész.

Iskolaügy.

A vallásos oktatás célja, jelentősége és főbb elvei bibliai alapon.*

— Pályamű. —

Jelige: „Ha úgy tetszik, hogy minden elveszett
S már a reménnyel is ha felhagyánk,
Van még, ki hozzánk nyájasan beszél:
A vallás, e mi édes, jó anyánk!”
Tompá Mihály.

Mielőtt e tételt bővebben és érdemlegesen fejtegetni megkezdünk, egy kérdés áll előttünk, melyre okvetlen meg

* A „Békésmegyei Tanító-Egyesület” f. évi aug. 26-án Orosházán tartott nagygyűlésén 12 frt 50 kr pályadíjjal jutalmazott pályamű. Szerkesztő.

kell felelnünk előbb; és ez az: „Van-e szükség e tételnek napirendre hozására — avagy talán mai vallásos oktatásunk annyira tökéletes és olyan erős alapon áll, mely javítást egyáltalában nem igényel?”

Az első kérdésre határozottan igennel — s ebből kifolyólag: a másodikra föltétlenül nemmel kell felelnünk. De minthogy bármely állítás csak akkor mondható igaznak, valónak, ha az minden oldalról lehetőleg megvilágítva van, s kimerítő, meggyőző fejtegetésben részesítettük: tartsuk meg e rendet mi is, és feleljünk előbb az első, azután pedig a második kérdésre lehetőleg a tárgy fontosságához mért részletességgel!

Hogy e kérdés feletti értekezés időszerű, bizonyítja azon, a mindennapi tapasztalás által is támogatott körülmény, hogy az e kérdésben szakavatottak részéről lépten-nyomon hallhatunk panaszt a mai, célját és módját tévesztett vallásos nevelés ellen; a miből következtetve: ezen kóros állapot hathatós és alapos orvoslásra vár.

El van hibázva — igen csekély kivétellel — a vallásos nevelés úgy a családban, mint a népiskolákban. Igen kevés családfő gondol ma a Biblia ezen szavaira a nevelésnél: „Ha valaki az ő háznépére gondot nem visel, az a hitet megtagadta és alábbvaló a hitetlennél.” (Pál: I. Timóth. 5 r. 8. v.). A családban azért, mert a szülők nagy része — talán az egy imádságra-tanítást kivéve — vajmi keveset törődik gyermekei szívének vallásos képzésével, s a mai, kiválóképpen a földi javak megszerzésében fáradozó család — természetesen ebben való nagy elfoglaltsága miatt — nem nyújthat a gyermekeknek követendő példát, a mi pedig elmúlászhatalan kötelessége volna, ha már vallásos nevelésről van szó.

Az iskola pedig részint azért nem teljesítheti kívánt mértékben e téren valódi hivatását, mert, a mint fentebb említettük, nem igen van alap, melyre építsen, s ebből kifolyólag első sorban ennek lerakásával van elfoglalva, s mire ezen alapvető munkát bevégezné, sok helyen — a rendetlen állapotban levő iskolázás, de főképpen a nem teljes iskola miatt — a gyermek már elhagyja az iskolát. Az élet pedig, melynek terére az iskola elhagyása után kilép, egészen más oldalról vevén igénybe képességeit: szíve e részben továbbra is csak félig művelten, vagy épen parlagon marad.

Másodsorban részint azért nem érheti el az iskola a kívánt eredményt, mert a helyes bibliai elvek alapján szerkesztett kézi- és vezérkönyvek hiányzanak; a közhasználatra elfogadottak pedig nem ily szellemben vannak írva. És harmadsorban részint azért, mert magoknak a tanítóknak egy része — tisztelet a kivételeknek! — nem valami nagy mértékben lelkesedik a vallásbeli tantárgyak tanítása iránt; holott pedig nekik is szól a jézusi szó: „Elmenvén minde széles világra, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek!” (Márk: 16. r. 15. v.), — továbbá: „A hit hallásból van, a hallás pedig Isten ígéje által.” (Pál Róm. 10. r. 17. v.).

Mindenesetre legszembeszökőbb az igazi bibliai szellemben, s nem száraz, bölcséleti elvek szerint szerkesztett tan- és vezérkönyvek hiánya. Én hiszem, hogy ha ilyenek között válogathatnánk: buzgóságot és nagyobb fokú lelkesedést is méríthetnénk azokból, s így az eredmény, a siker is mindenestre különb és jobb lenne a mostaninál.

Kérünk hát első sorban — az erre hivatott tankönyv-

íróktól — helyes bibliai alapon írott kézi- és vezérkönyveket, mert a katona fegyver nélkül sohasem lehet ellenséget s nem nyerhet győzedelmet.

Midőn fentebb bátrak voltunk kimondani, hogy a mai ügynevezett: „vallásos nevelés” — nem valódi vallásos nevelés, azaz: az általa elért eredmény nem felel meg a kitűzött czélnek: már jólevele számot vetettünk magunkkal és leszámoltunk egyidejűleg az ellenérvekkel is; mert nézzünk meg pl. egy elemi iskolát végzett növendéket: miben áll vallásbeli képzettsége, ha nem abban, hogy az e tantárgyból tanult részleteket jól-rosszul elrecitálja, pár év múlva azonban, ha nem teljesen is, de nagyobb részben elfelejti; de azokat szívvel átérezni, gondolkozási képességével értelmezni, s főképen másokat, igazi vallásosságáról maga miként viselésével (mint példával) meggyőzni képtelen!?

A vallásos oktatásnál a növendék részéről a szívnek csatlakoznia kell az értelemhez. De vajjon csatlakozik-e? Fájdalom, igen sokszor nem, és ez a főhiba! Igen, mert inkább az ésszt, mint a szívet műveljük a vallásos oktatásnál is, holott itt inkább megfordítva: a szív művelésére kellene első sorban törekednünk. A vallás — első sorban a szív — s csak azután az ész (értelem) vallása. Az ész alkotó elemeire bontja, mint minden, úgy a vallásbeli igazságokat is; de csak a szív ütheti azokra a meggyőződés hitelesítő pecsétjét. Az ész vallása rideg, böleselkedő elmélet, — a szív: forró hit, meggyőződés és öntudat. A mivel az ész bír: — az tudás; s a mi a szív mélyét lakja: — az hívés. Ez a különbség a kettő és azok birtoka között.

Az itt előadottakból kitűnik, hogy a vallásos oktatás első sorban a növendékek szívképzését czélozza és igényli; és másodsorban, hogy a szív nemesítése nem bölesleti elvek, hanem megdönthetetlen, örökérvényű vallásbeli igazságok alkalmazásával érhető el. Ily igazságokat pedig semmi más könyv és forrás nem nyújthat, hanem csupán egyedül a Szentírás, a Biblia, mely vallásunk alapja s így a vallástani kézi- és vezérkönyveknek igazi bibliai szellemben írottaknak kell lenniök, s kell, hogy ilyen legyen a vallásitanítás is.

Mivel pedig e tételnek ily értelemben való proponálása mulhatatlanul megkívánja, hogy vele tiszta protestáns vallású és meggyőződésű egyén foglalkozzék: e szerény dolgozat is magán viseli ugyan a felekezeti bélyegét, a nélkül azonban, hogy szerény írója még csak gondolatban is kárthatni kívánná a más vallásúak e tárgyban való meggyőződését, azt tartván szem előtt: kit-kit a maga vallása és meggyőződése boldogít.

Ily szempontból tekintve a dolgot, lássuk bővebben:

1-szor: a vallásos oktatás czélját;

2-szor: annak jelentőségét, és végül

3-szor: annak főbb elveit!

Önök nagybecsű figyelme elég jutalma leendő jóakarató munkálkodásomnak.

Jámbor Lajos,
békési ev. ref. tanító.

(Folyt. köv.)

Közügyeink.

Két jézuita missionárius viselt dolgai, s egy kis hírlapi vita.

A Szatmáron megjelenő „Szamos” cz. lap f. évi nov. hó 8. és 13-ik napjain megjelent számaiban két rendbeli közleményem látott napvilágot, melyekben elítélőleg kellett nyilatkoznom két országszerte hírhedtté vált missionárius jézuitasági atyának eljárásairól, kik az Erdődön lakó svábajkú népet 8 napon át folytonosan és megszakítás nélkül nem mindennapi lelki áldásaikban részesítették.

E két fanatikus szellemű lélek Pater Flodung és társa volt, mindkettő missionárius.

E két szellem nem a kölesönös egyetértés és szeretet, hanem a prot. felekezetek elleni ádáz gyűlöletre buzdította hallgatóit; az volt czéljuk, hogy hallgatóik mindenütt és mindenha gyűlöljék meg azokat, a kik a r. kath. egyház kebeléből kiszakadva, Kálvin és Luther tanait fogadták el és ezen tanok szerint imádják Istenüket.

Azon legkevésbé sem botránkoztam meg, hogy a római vallást hirdették legszentebbnek és egyedül idvezítőnek; nem lepett meg az sem, hogy a protestánsokat a templomi szószék-ről eretnekeknek minősítették, mert hisz igen jól tudhatjuk, hogy az elfogult r. kath. szellem ezen minősítést századok óta gyakorolja, mint a mely a római egyháznak egyik dogmaszerű tételei közé tartozik; nem hagyhattam azonban említés nélkül a két missionáriusnak azon meggondolatlan s kárhoztatásra méltó eljárását, hogy, itt Erdődön, a hol a lakosság túlnyomó része sváb elemből áll ugyan, azonban 200 lelket meghaladó ref. lélek is lakozik, a hol meg van vetve alapja egy nemskára felállítandó ref. iskola- és lelkész-tanítói állásnak, a nagy számban összesereglett sváb hallgatóságának, és egy-két jelen volt ref. vallású hallgatónak az alább közlendő ígéket hirdették, melyektől elundorodik a nemes lélek, a higgadtan gondolkodó fő elesodálkozik, az értelmes és felvilágosodott szellemű egyén pedig így kiált fel: „A ti undok beszédek nem hatnak el a szívek és lelkek mélyébe, az a fegyver, melyet használtok, nem győzelmet hoz számotokra, hanem mély megvetést és gyűlöletet”. A két missionárius ugyanis az erdői r. kath. templom szószékéről következő beszédet intézett a hallgatóságához:

„Azon időben, midőn még az egyedül üdvözítő r. kath. vallás uralta Európát, ennek népei, nemzeti állandó békében és szeretetben éltek egymással, de a midőn az átkos reformáció korszaka beállott, a Lutherek, Kálvinok tévútra vezették Európa népeit és nemzeteit, azóta nincs béke és nyugalom az emberek között, az ádáz békétlenség, egyenetlenség, harag és gyűlölet tartani fog mindaddig, míg a tévedett eretnekek — elődjük bűneit, hibáit megbánva — vissza nem térnek azon boldogító vallás kebelébe, melytől őseiket az átkos reformáció téves szelleme elszakította stb.”.

És hogy ezen meseszerű állítását a hallgatóság előtt valósnak tüntesse fel, annak támogatására példát is hozott fel, midőn tovább így folytatá:

„Ezen állításomat a világtörténelem lapjai fényesen igazolják. Angolország VIII. Henrik király uralkodása előtt egészen kath. állam volt, ezen uralkodó azonban erkölcstelen éle-

tet folytatott, elesapta törvényes... ágyasokat tartott, majd végül, hogy a házasság szentségét megszegje, népével egyetemben elszakadt az ősi vallástól, új vallást alapított, arra népeit áttérni kényszerítette, a kik pedig az új vallásnak nem hódoltak, mint az ir nép. azokat legsarkalatosabb jogaiktól, szabadságaiktól megfosztotta, minden méltóság és tisztségből kizárta s Irhon népeit a rabszolgaság jármába hajtotta.

De az ir nép rendíthetlennül mind e mai napig megmaradt ősei vallása mellett, túrta a rabszolgaság lánczait, de egy hajszálynit nem engedett; ezt látva Angol- és Skóthonnak új vallást követő népei, meghidegültek a VIII. Henrik által alapított új vallástól, látva azt, hogy egyedüli lelki nyugalmat és ülvöt csakis az ősi vallás adhat az emberiségnek, évtizedek óta térnek vissza az ősi egyház kebelébe, hisz a történelem tanulsága szerint ezrekre megy már azoknak száma, a kik elődjük tévedését belátva, hátat fordítottak az erőszakolt religiónak; így tették jóvá elődjük meggondolatlan ballépését, s még egy pár évtized kell: Angolhon népei boldogok lesznek az egyedül üdvözítő ősi vallás kebelében.

Itélje meg ezeket a higgadt gondolkodással bíró olvasó közönség!

Vajjon Flodung és társa hol vették maguknak azon jogot, hogy hazánk területén lakó, s évtizedeken át egymás között békés nyugalomban élő vallásfelekezetek között az ádáz gyűlölet és megvetés magvait hintsék el Magyarországra lakóinak szívében? Jogosítva érezték-e magukat, hogy a törvények s- aival biztosított prot. felekezetek ellen az ősi vallás hívőiben a gyűlölet és megvetés undok érzületét ébreszszék fel? — És vajjon midőn ezen elfogult elveiket missiójuk alkalmával palam et publice kihívó magatartással hirdetgették, kérdem, elérték-e törekvéseiknek óhajtott netovábbját?

Bizonyára nem! és hiszem, nem is fogják elérni sohasem.

Igaz, hogy vannak hazánkban jelenleg is az értelem s felvilágosodás alacsony fokán álló elemek, kik meghajolnak, sőt térdre borulnak az ilyesféle téves elvek symbolumának oltárképe előtt, azonban a tudomány és felvilágosodás fejlődő eme korszakában ily elvek tért nem hódíthatnak. El fog jönni még azon kor is, a melyben a szabad eszmék világánál ködfátyolként oszlanak szét eme homályos sötétségből eredő valótlan állításoknak sötét füstfelhői.

Valótlannak nyilvánítom tehát Flodung úrnak azon légből kapott rosszakaratú konok állítását, hogy az egyenetlenséget széles Európában, s így tehát Magyarországon is Luther és Kálvin reformátorok újításai idézték volna elő; azon jóslatát pedig, hogy emez egyenetlenség Európa népei között mindaddig fennáll, míg a protestáns vallásfelekezet létezik, vakmerő rágalomnak és a jézsuitismus szellemében gyökeredző félszeg gondolkodásmódok tökéletlen kifolyásának minősítem.

Igaz, hogy a nagy Némethonban 30 éven át tartott az elkeseredett vallási háború, fegyvert fogtak hazánkban is az elmúlt században a protestantismus védelmére ennek követői, és ezen harcok bénítólag hatottak úgy Német-, mint Magyarhon társadalmi fejlődésére, azonban a történelem lapjai igazolják, hogy ezen harcok nem azért vívattak, mert a reformáció bekövetkezett és ennek fénylő sugarai előidéztek volna az állami élet terén az egyenetlenséget, hanem vívattak azon oknál fogva, mert a r. kath. klérus minden eszközt és módot felhasznált arra, hogy a széles tért hódított reformáció és az ebből előállott protestantismus végkép megsemmisíttessék.

A protestánsok iszonyú elnyomatásnak, zaklatásoknak, szenvedéseknek voltak kitéve a történelem igazolása szerint a türelmetlenség korszakában. A prot. vallásfelekezetet követőinek színet-javát részint gályarabságra hurcolták, részint pedig a legkegyetlenebb kínzó eszközökkel nyomorgatták, részint pedig vérpadra vitették azért, mert rendíthetlennül megmaradtak szent vallásuk tanai mellett.

Borzad a szív és lélek, ha visszatekint a multa, ha visszazogondol a spanyol inquisitio véres korszakára, a Szent Bertalan éjre és hazánkban a hírhedt Caraffa tábornok hajmerezető mézárásaira.

A történelem lapjai igazolják, hogy a midőn ezen szomorú napok elmúltak és a protestantismus egére némi kevés szabad vallásgyakorlat fénye tündökölt, az ádáz gyűlölet daemona a r. kath. klérus részéről csakhamar felütötte fejét. A prot. vallás ismét igen sok megtámadásnak és elnyomatásnak volt kitéve, s ily nyomasztó helyzetben csoda-é, ha a dicső Bocskaiak, Bethlenek és Rákóczyak korszakában fegyverrel kellett kivívni a protestantismusnak a rég óhajtott szabadságot, melyet később számukra hazai törvények is biztosítottak.

Ezen szomorú korszak azonban rég elmúlt, azokat ma már a fájdalom emléke borítja, ma már szabad alkotmányos államban szabad vallásgyakorlat mellett élünk, s legkisebb indítók sem létezhetik arra, hogy az elmúlt korszak behagedt sebeit felszakítsuk, ma már első sorban arra kell törekednünk, hogy a szabad eszmék világánál ki-ki saját meggyőződése szerint kövesse legszentebb elveit.

Legyen e hazában akár r. kath., akár prot. elem, igyekezzék első sorban honfűi kötelességének eleget tenni, szeresse és tisztelje egymást, ne igyekezzék előrántani a lomtárból a felekezetek elleni gyűlölet és megvetés szellemét, kövesse az Idvezítőnek magasztos példáját mindenütt és mindenhol, és akkor leplezetlenül és nyíltan elmondhatjuk azt, hogy egy és ugyanazon Atyának gyermekei vagyunk.

Erdőd.

Virág Mihály,
kir. járásbíró.

(Vége köv.)

Levél a szerkesztőhöz.

T. Szerkesztő Ur!

Becses lapjának folyó évi 43 ik száma csak most jutott kezemhez, melyben Kismarjai Tóth Lajos a hálátlanság mérgegy nyilával nekem ront, azt állítván, hogy én magoltatva tanítottam, s minden szombaton e szavakkal engedtem növendékeimeit haza: délután ki lesz hagyva eddig; értitek? stb.

Nem tudom nevessek-e, vagy sajnálkozzam azon állításom? Nevetséges azért, mert hiszen ha én nem készítém el őt a vizsgára úgy, hogy azt kitűnően tehesse le, a mit magoltatás által elérni nem lehet, akkor épen nem volna ő ma tanító. De én nem kímélve semmi fáradságot, semmi magyarázatást, elkészítettem díj nélkül úgy, hogy a vizsga eredménye folytán a debreczeni ev. ref. főiskola mindennemű jótéteménnyel ellátta, s így lett belőle az, a mi.

És most nem ártallja azt állítani, hogy én magoltattam s hogy szombaton a fentebb idézett szavakkal engedtem haza növendékeimet.

Ezen állítása K. Tóth Lajos úrnak egyszerűen nem igaz.

Mert én tanítói pályámon szombaton délután nyáron mindig tornát, télen pedig számot gyakoroltattam.

No de okulhattok ebből kedves magoltató kartársak! S ha közületek valamelyikötök elkészít egy szegény fiút anynyira, — s annak javát, boldogságát akarja, — hogy a megvetett alapon tanulói pályáját folytathassa, — el lehet készülvé, hogy idővel a keblen melengetett kigyó fulánkját elsőben is felé fordítja.

Sajnálni való pedig azért, mivel ő akar ítéletet mondani felettem, nem tudva, hogy van nekem egyházmegyei főbb hatóságom, mely kebeléből minden évben egyház- s iskolalátogatókat küld ki, s mely küldörség van hivatta megbírálni az én tanításom eredményét. Különben hogy mily eredményel végzem kötelességem, ha akarja K. Tóth Lajos úr, megtudhatja a bihari egyházmegye jegyzőkönyvéből.

Na de, a mint hallom, ő mint iskolalátogató, nem akar elmaradni szintén iskolalátogató lelkésztársától!!; tehát hiszi: ez már elég arra, hogy valaki felett bírálatot mondjon. Hanem arról meglehet győződve Kismarjai Tóth Lajos, hogy én semmi bírálatára nem adok semmit s vele szóba sem állok soha.*

Kis-Marja, 1892. nov. 27.

Mezey Imre,
evang. reform. rektor.

Irodalom.

A vándor útja Istenhez. Imádságok keresztyén családok számára. Irta Papp Károly, budapesti ref. lelkész. Budapest, Hornyánszky V. könyvnyomdája. Ára kötve 1 frt; vászonkötés 1 frt 50 kr; bőrkötés 2 frt 40 kr. Egy új, magánhasználatra szánt imádságos könyvet adott ki az ismert és tisztelt nevű szerző, melynek tartalma következő: Előfőhász. I. rész. Közönséges imádságok (14 db). II. rész. Évszaki imádságok: 1. tavasziak, 2. nyáriak, 3. ősziak, 4. téliek (4×14=56 db). III. rész. Urasztalához előkészítő imádságok (10 db). IV. rész. Ünnepi imádságok (17 db). V. rész. Családtagok imái (11 db). VI. rész. Alkalmi imádságok (13 db). Összesen 121 imádság, melybe sok zsoltár- és dicséretversünk van alkalmas módon beszöve. Gondoskodni fogunk e mű ismertetéséről, mely szép kiállításban 420 lapra terjed.

A közzükséglet könyvéből, a minek az Athenaeum Kézi Lexikonát méltán elnevezhetjük, immár a 27. és 28. füzet is megjelent, melyek az O betűig terjednek, úgy, hogy most már csak a P—Z-ig terjedő anyag, összesen 13 füzet van hátra, hogy a teljes mű közközre kerülhessen. Nehány hónap mulva mindenki, a kinek magyar Lexikonra szüksége van, — és ki képezne kivételt?, — az Acsády által szerkesztett Athenaeum Kézi Lexikonát teljesen megszerezheti, még pedig úgy értesülünk, hogy a könyvkereskedőknek módjukban lesz ezen munkát kedvező részletfizetési feltételek mellett is szállíthatni. A most megjelent füzetek az eddigiek mértékét minden tekintetben megütik. Cikkeik, jeles irányuk, szabatoságuk, arányos beosztásuk, valamint alaposáguk által tűnnek ki. A füzeteket 2—2 melléklet díszíti. Minden füzet ára 30 kr.

* Ezen kissé érzékenykedő felszólalást, írójára tekintettel, ki kellett adnunk, de kijelentjük egyszersmind, hogy az egész ügyet ezzel be is fejezzük, vagyis minden további replika, vagy duplika előtt lezárjuk e lap sorompóját. Szerk.

Az egész mű 40 füzetben, 2 kötetben jelenik meg és 1893. év elején teljesen kapható lesz. Az első kötet már kötve is kapható 8 frtéért. Megrendelhető minden könyvkereskedőnél, valamint a kiadóhivataltól (Budapest, Ferencziek-Tere 3.).

Hornyánszky Viktor kiadásában Budapesten folytatólag megjelentek: 1. Magyar írók élete és munkái. A M. T. Akadémia megbízásából írta Szinnyei József, a M. Nemz. Múzeumi Hírlap-könyvtár őre. II. kötet, 7 füzet. E füzet a Dogossy-Dugonics írók életével és munkáival ismertet meg bennünket. Közelebbről, prot. egyházi és iskolai szempontból a Doleschall Sándor Eduárd, Domokos Lajos Debreczen város főbírája, Dósa Elek, Dömény József, Dömötör Bertalan, János és Károly, Draskóczy Gábor nevei érdekelnek bennünket e füzetben. — 2. Magyar nyelvtörténeti szótár. A M. Tud. Akadémia megbízásából szerkesztették Szarvas Gábor és Simonyi Zsigmond. E vállalat a következő füzetrel már teljes egészében meg fog jenni. A kezünk alatti Harmadik kötet IX. és X. füzetek már a Szómutatót foglalják magokban A.-tól a Műgyszerző szöig. Mindkét hatalmas irodalmi vállalat kiadásával óriási szolgálatot tesz Akadémiánk a hazai irodalom és irodalomtörténet ügyének. Főként az elől említett mű nem hiányozhatik egy tanuló magyar ember könyvtárából sem. Amabból egy-egy füzet ára 50 krt; a másodikból előfizetési ár egész évre 10 frt, s megjelenik minden hatodik vasárnapon. — Ismételten is nagyon ajánljuk.

Kálvinnak és a genfi reformációnak történeti jelentősége. Merle d'Aubigné előadása. Francziából fordította: Dr. Merschmann Frigyes. Németből fordította: Rácz Károly, szapáryfalvai ev. ref. lelképásztor. Kiadják a Helvéthitvallás és Heidelbergi Káté barátai. Ára 25 kr o. é. Arad. Nyomatott Réthy L. és fiánál. E füzetkéhez Balogh Ferencz írt előszót, melyből ha átveszszük a következő részletet, azonnal tisztában lesznek ez előadás eredetével. „Merle D'Aubigné — írja B. F. — volt szerzője azon beszédnek, mely 1861. szept. 6-án olvastatott fel Genfben a Szent Péter nevű református nagytemplomban az Evangyéliomi Szövetségnek negyedik egyetemes Értekezletén, melynek tagjai, mintegy 1887-en, Európa és Amerika mívelt országaiból egybe valának gyűlve. A francia eredeti felolvasás címe volt „A genfi reformáció és reformátor“, ez később németre s most magyarra fordított. E beszéd végezése után indítványozta Merle, hogy közeledvén Kálvin halálának háromszázados évfordulati napja, állíttatnék egy nagy csarnok Genfben közadakozásból a kálvini reformáció emlékére. Az első adományt Guizot, volt francia miniszterelnök küldötte. A genfiak 40,000 frtot írtak alá, a palota telkét megvásárolták 27,000 frtéért, az épület alapkövét letették a halálzási nap 3 százados fordulóján (1864. május 27.), itt a zárbeszédet szinte Merle tartotta. Aztán folyt a pénzgyűjtés, s a „Raformatio Csarnoka“ című palota — mely 130,000 forintba került — ünnepélyesen felavattatott 1867. szept. 27. s átadatott az evangyéliomi eszmék és elvek hirdetési céljaira. Nagy termében 2500 hallgató fér el s azóta tudományos és vallásos-erkölcsi előadások színtere volt és marad, s így folytatatik benne azon mű, miért Kálvin életét szentelte: Isten dicsőségének előszó által hirdetése“. A felolvasás tömör, hatalmas nyelven ismerteti Kálvinnak és a genfi reformációnak történeti jelentőségét, feltüntetvén, hogy ő az egy-

házaat belső egység által akarta megmenteni, a tant illetőleg az ismeret egységére, a személy tekintetében a szeretet egységére helyezvén a súlyt. Tartalmas, sok eszmét nyújtó művecske ez, melyet melegen ajánlunk egyházunk híveinek pártfogásába, szívesen üdvözlővén a magyar fordítót is, ki közkinccsé tette közöttünk a nagynevű szerző ezen előadását.

Koszorú. Hasznos könyvek tára. Szerkesztik Szabó Aladár és Kecskeméthy István. III. Múlt és jelen. Irták: többen. Ára füzve 10 kr, kötve 50 kr. Budapest. Rózsa Kálmán és neje könyvnyomdája. E füzet tartalma következő: Magyarok éneke. Nemes Bora Katalin. Nagy ember nagy küzdelmei. Két tékozló fiú. Az első darab egy szép ének, a második elbeszélés Luther feleségéről, a harmadik (Szabó Aladártól) Kálvinnról szól, míg az utolsó jól írt népies elbeszélés egy kis fiúról, ki, apjától félve, elszökik szülei házatól, de haza megy egy betyáréletét megunt emberrel, ki ott, a családi élet körében, karácsony estéjén megtér bűnös életéből, s könyvekkel szemében magasztalja Isten irgalmát. Ugy ezen elbeszélés, mint az első ének, s a második elbeszélés alatt nines jelezve a szerző neve. Méltóan sorakozik e füzet a két előbbi mellé.

Előfizetési felhívás. Theologiai magántanári vizsgánkra készített munkánkat akarjuk sajtó alá adni; a munkát, melynek tárgyával már theologus éveinkben előszeretettel foglalkoztunk, s melynek együttes kidolgozását a külföldön határoztuk el. Kinek theologiai iránya mindjárt a reformatió első évtizedeiben a maga pártjára vont a magyar ajkú protestánsok nagy részét: Kálvin nemes alakja, nagy szelleme ismertetésére vállalkozánk. Ha voltak is kísérletek s — tagadhatatlanul legtekintélyesebb köztük a boldogult Révészé — melyek a nagy reformátor munkásságát hazai közönségünk előtt ismertették: nem hiszszük, hogy valaki feleslegesnek nyilvánítaná ez új kísérletet, mely „Kálvin élete és egyházpolitikája“ czímen ismerteti az ő életét és gyakorlati munkásságát az újabb kutatások nyomán. S ha ezt senki feleslegesnek nem nyilváníthatja, annál kevésbé a másikat, mely „Kálvin theológiája“ czímen a keresztyén vallás rendszerét ismerteti, a mint az, az ő hatalmas szelleme által megalkottatott. Luther theológiája méltó ismertetőre talált a hallei Köstlinben, Zwingliét meg A. Baur, a boldogult zürichiek, Schweizer és Biedermann, kedves tanítványa írta meg a nagy mester Schweizer kalauzolásával. Kálvin theológiáját azonban összefüggő egészben foglalva, — tudomásunk szerint, — még a külföld hatalmas theol. irodalma is nélkülözi, nyilván azért, mert örökbecsű Institutiója könnyen hozzá férhető a tudós világnak. A hol azonban, miként nálunk is, a művelt közönségnek is hozzá férhetőbbé kell tenni, első sorban hazai nyelven kell megszólaltatni és a mai kor tudatába átplántálni. A mai kor emberének némileg más lévén a gondolkozása, mások a fogalmi, sőt bizonyos mértékben kifejezései és szókincse is: a pusztá fordítás alig érné el az óhajtott czélt, míg az ismertetés sokkal alkalmasabb erre. Azért választottuk ezt. Vajha theol. munkásságunk e szerény első zengéje is hozzájárulhatna a protestáns öntudat fejlesztéséhez és köztudatra juttatásához annak, hogy miért és mennyiben vagyunk mi kálvinisták még ma is, a betű vagy a szellem által-é? A mi a dolog anyagi oldalát illeti, a két dolgozat együtt egy füzetben — mintegy 22 nyomtatott ívnyi terjedelemben — és külön-külön megrendel-

hető. A kettős füzet előfizetési ára füzve 2 frt; a külön példányoké 1 frt 20 kr. Theologusoknak 25% kedvezmény. A bekötéshez szükséges táblák — arany metszéssel — külön megrendelhetők. Az előfizetés határnapja 1893. jan. 1., meddig az előfizetési pénzek tek. Baldy Károly könyvkiadó úrhoz Nagy-Enyedre beküldendők, hogy a nyomtatandó példányok felől magát tájékozhasssa. Gyűjtőknek 10 előfizető után tiszteletpéldány jár. Teljes tisztelettel Jancsó Sándor, a „Kálvin élete és egyh. politikája“ írója. Nagy Károly, a „Kálvin theológiája“ szerzője. — Ajánljuk a törekvő és nemes munkában fáradozó két ifjú szerző műveit megérdemlett figyelembe. A kit csak érdekel a reformatió ama hatalmas nagy alakjának, Kálvinnak élete, theológiája és politikája, tehát maga Kálvin a maga teljességében: szerezzé meg ezen műveket.

Különfélék.

Országos ev. ref. zsinatunk tárgyalásai f. hó 6-án véget értek s teljesen be is rekesztettek. Azok után, a miket már mult számunkhoz csatolt „Zsinati Értesítőnkben“ tudhatnak olvasóink, följegyezzük itt is, hogy a f. hó 3-án tartott ülésben az egyházunk szükségleteit és hiányait tárgyaló bizottság jelentésével foglalkozott a zsinat, s kimondotta, hogy a 600 frtos fizetésen alul levő lelkészi állomások megfelelő összegekkel fölsegítését tartja egyházunk elsőrendű teendőjének. Deczember 5-én a testvér ágostai egyház zsinati birottságával közösen tárgyalt ügyekről fölvetett jegyzőkönyvet vette tárgyalás alá zsinatunk, míg másnap, deczember 6-án utolsó ülésre jött össze a zsinat, melyen zajos éljenzést költött egyházunk nagy pátriarchájának, Bárány Miklósnak a zsinathoz intézett üdvözlő levele, melyben köszönetet mond elnöktársainak a zsinat vezetéséért s egyúttal 2000 frt alapítványt tesz a zsinat által kezdeményezett új fakultások költségeire. Tisza Kálmánnak a zsinat tagjaihoz, Szász Károlynak az elnökséghez intézett köszönő szavaival s Papp Gábor püspöknek buzgó hálaadó imádságával zárult be a zsinat. Legyen a nagy Isten áldása fontos alkotásain! Zsinati Értesítőnk jövő héten utolsó számban fog megjelenni, s teljesen hozni fogja a még nem ismertett részleteket s az egész Értesítőre vonatkozó tárgymutatót is.

Országos Magyar Diákszövetség gyűlése Debreczenben.

A mult évben a koronázás jubileuma alkalmával pendítette meg a Budapesti Egyetemi Kör azon eszmét, hogy az összes hazai főiskolák növendékei szervezkedjenek egy közös egyletté, alkossanak Országos Diákszövetséget. Az eszme pártolásra talált, a főváros hatósága melegen karolta fel az eszmét, s anyagi és szellemi pártfogásával lehetővé tette, hogy első szervező gyűlését akkor mindjárt megtartsa. Ez első alakuló gyűlésben képviseltette magát a legtöbb hazai főiskola, Debreczen akadémiái ifjúsága is küldött fel a maga költségén két képviselőt. A Diákszövetségnek célja lenne összetartani az összes hazai főiskolák ifjúságát; közös lapot tartani fent, melyben eszméiket kicseréljék; egyesült erővel ellene működni minden nemzetellenes üzemeknek — minők a román izgatások stb. Tartana a szövetség vándorgyűléseket is. A központ természetesen Budapest lesz. Ez iránt tartott nemrég gyűlést a debreczeni ref. kollégium akadémiái ifjúsága. Az értekezlet elnökéül Dézsy Lajos főiskolai szénior, jegyzőjévé Nagy István ifjúsági könyvtárnok választott meg. Elnök meg-

nyitó beszédében előadván, hogy a debreczeni diákkongressusnak az országos magyar diákszövetség szervezése képezendí legfőbb tárgyát, maga részéről két szempontból üdvözli azt örömmel. E diákszövetségtől várja ugyanis, hogy nemcsak a különböző akadémiák ifjúságát, de a debreczeni theologia és jogakadémia ifjúságát is közelebb hozza egymáshoz; továbbá egy régi szép szokás föl-levenítését látja ebben, t. i. Debreczen és Sárospatak tanuló ifjúsága között egész a mult század végéig állott fenn ilyen szövetség, s a két főiskola ifjúsága egy-egy küldöttséget menesztett minden év júniusában a másikéhoz. E látogatás bevallott célja vizsgahallgatás, valódi célja pedig az volt, hogy a két iskola növendékei között a testvériség érzete fentartassék. Ezután Szűcs Géza jogász, önképzőköri elnök, mint előadó terjeszti elő a jogász önképzőkör azon indítványát, miszerint mondja ki az értekezlet, hogy még ez iskolaév folyamán Magyarország összes főiskoláinak polgárait Debreczenbe országos értekezletre hívja, melynek főtárgya az országos magyar diákszövetség szervezése leend. Ez indítványra hosszas és igen élénk eszmecsere indult meg, melynek eredményeként az értekezlet kimondotta, hogy kívánatosnak és szükségesnek tartja, hogy „az Országos Magyar Diákszövetség” szervezése végett meg ez iskolai évben Debreczenben országos diákkongressus hívassék össze; tekintve azonban, hogy az ez ügyben még a mult iskolai év végén Budapesten tartott diákértekezleten magát a debreczeni főiskolai ifjúság is képviseltette, és így azon értekezlet határozatai erkölesileg ez ifjúságot is kötelezik; tekintve továbbá, hogy a budapesti diákkongressus az országos magyar diákszövetséget elvben felállítván, e diákszövetség szervezését, tehát a megalakulási processus vezetését a budapesti egyetemi kör bizottsága kezébe tette le, miből kifolyólag a debreczeni akadémiái ifjúság legfeljebb mint szíves házigazda a budapesti egyetemi kör bizottságával, mint a már elvben megalakítottnak kimondott magyar diákszövetség hivatalos organumával egyetértőleg és vele közösen hívhat össze Debreczenben országos diákkongressust; tekintve végre, hogy a diákkongressus összehívása s méltó fény mellett ünnepléses megtartása anyagi áldozatokat is követel, melyre pedig az ifjúság semmi alappal nem rendelkezik: az értekezlet egy húsz tagból álló „előkészítő bizottságot” választ, melynek feladataul tűzi ki, hogy több albizottságra oszolva, az ifjúság, tanári kar, egyház, városi tanács és városi közönség figyelmét felhíván, tőlük az anyagi és erkölesi támogatást előzetesen kinyerni igyekezék; a budapesti egyetemi kör bizottságával hivatalosan érintkezésbe lépve, a kongressus idejét, helyét, tárgyait és egyéb módozatait közösen megállapítsa. — Ez ügyben az ország összes főiskoláinak ifjúságával érintkezzék, s azokat a budapesti egyetemi kör bizottságával közösen, a Debreczenben tartandó diákkongressusra képviselőik által meghívja. Szóval minden, a kongressus úgy anyagi, mint erkölesi sikerének, fényének biztosítása érdekében szükségesnek látszó intézkedést legjobb belátása szerint tegyen meg, s az eredményről a diákkongressus megtartása előtt, jelen elnöke és jegyzője által összehívandó gyűlésnek tegyen részletes jelentést.

Országos tanítói árvaház Debreczenben. Közöltük lapunk egyik közelebbi számában Eötvös K. L. Debreczen városi tanfelügyelőnek egy országos tanítói árvaháznak városunkban állítása ügyében való emlékiratát. A szép íge immár közel áll

ahhoz, hogy testet öltson magára. Derék tanfelügyelőnk tevékenysége e téren is mihamar jutalmat találанд. Debreczen város közgyűlése ugyanis f. hó 7-én tartott ülésén nem csak a tanfelügyelő által kért belső és külső telket szavazta meg a nemes célra, hanem a tanács javaslatától eltérőleg még egy millió téglát is adand az árvaház építésére. Tisztelet az ügyet kezdeményezett tanfelügyelőnek, de tisztelet városunk polgári hatóságának is, mely sobasem késik a szép és jó célú törekvések támogatásával.

A magyar bibliafordítások ismertetése Angliában. Dr. Duka Tivadar, e Londonban élő hírneves hazánkfi, ki, mint tudjuk, a „Britt biblia-terjesztő Társulat” központi bizottságának egyik tagja, a Társulat „Havi Tudósítójá”-nak (Monthly-Reporter) f. deczemberhavi számában 5, nagy nyolczadlapra terjedő tanulmányt közöl Károli-féle bibliánkról, ennek történetéről, s általában a magyar bibliafordításokról. Ujabban is hálánkra tette tehát magát méltóvá nagynevű tudósunk, ki ugyanezen angol lap f. évi januári számában meg Károli Gáspár küzdelmes életét írta meg, s hozta e lap útján e föld keréksége lakóinak tudomására. Igen, mert e „Tudósítót” mindenütt olvassák, hova a fent nevezett Társulat szétküldi a maga bibliáit, — már pedig az szétküldi azokat sok millió példányban a föld határain mindenfelé. Tisztelet, üdvözlét részünkről is amaz igazán nagy keresztyén magyar hazánkfiának, ki oly méltólag képviseli nemzetünket a világ első, legnagyobb metropolisában!

Szatmár-Udvariban az ev. reform. egyház, illetve templom számára színváraaljai lakos, özv. Lázár Jánosné született Marty Eszter úrnő, — kis egyházunk szellemi és anyagi fejlesztésében fáradhatatlan lelkészünk, tiszt. Hajdu Albert úr közbenjárására, — egy gyönyörű márvány úrasztalát adományozott s ez által nevet kis egyházunk történetében örökre emlékeztetéssé tetté, másfelől pedig magának éreznél maradandóbb emléket állított. Midőn azért az egyház nevében tiszteletes Hajdu Albert lelkész úrnak, — ezen a helyen fel sem sorolható fáradozásaiért, melyet néhány évi itt lelkészkedése óta kis egyházunk virágzása érdekében kifejtett, legmélyebb köszönetemnek van szerencsém kifejezést adni, másrésről a nagylelkű adományozó úrnő is fogadja úgy az én, — mint általában egyházunk tagjainak teljes elismerését s köszönetét. Éltesse Isten sokáig az egyházaik boldogításában s felvirágoztatásában fáradságot nem ismerő lelkipásztorokat, — éltesse Isten az ilyen nemes keblű s fenkölt szellemű egyháztagokat a társadalom, szeretett hazánk s egyházunk, különösen kis egyházközseink gyámolításában az emberi élet legvégső határáig. Szatmár-Udvari, 1892. decz. 4. S o m o g y i I s t v á n, ev. ref. tanító.

A Vallásos iratokat terjesztő Társulat budapesti főügynöksége Szutor Gottlieb körorus helyére, kinek haláláról mult számunkban emlékeztünk meg, Herold Sándor komárommegyei születésű, ág. hitv. evang. vallású fiatal férfit nevezte ki Debreczenbe, és e város vidékére. Az új colporteur bemutatatta magát nálunk, s komoly gondolkodású, rokonszenves embernek ismertük őt meg. Azon ügygyel együtt, melyet kora ifjúságától kezdve élénk rokonszenvével kísért s tehetsége arányában szellemileg is támogatott lapunk szerkesztője, ajánlja ez embert egyházi és politikai hatóságaink s általok a vallásos-erkölesi irodalom s az egyháziasság iránt érdeklődő híveink figyelmébe, pártfogásába.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **CSIKY LAJOS.**